

อยู่แต่ในเรื่องการเล่นและความสนุกสนานเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีน้อยคนนักที่จะใส่ใจในเรื่องของกฎระเบียบที่ทั้งที่บ้านและทางโรงเรียนพร่ำสอน ดังนั้น ครูและผู้ปกครองจะต้อง อบรมสั่งสอน ตอกย้ำถึงความรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง เพื่อให้แก่นักเรียนได้ตระหนักถึง ความรับผิดชอบต่อ การเรียน การปฏิบัติตนในสังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นคนมีคุณธรรมและจริยธรรมอย่าง สมบูรณ์เป็นฐานต่อไป

4.2 การสัมภาษณ์กลุ่มผู้ร่วมวิจัยคือ รองผู้อำนวยการและครูประจำชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ของนักเรียนที่ได้จัดทำขึ้น กลุ่มผู้ร่วมวิจัยให้ความเห็นว่าพฤติกรรมความมีวินัย ความรับผิดชอบต่อ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความประหยัด ความกตัญญูกตเวที และค่านิยมความเป็นไทย มีการพัฒนาขึ้นเป็นอย่างมากหลังจากได้รับการอบรมและการปฏิบัติ กิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรมของนักเรียน ซึ่งแต่ละกิจกรรมจะส่งผลเชื่อมโยงให้นักเรียนเห็น ความสำคัญและมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้เป็นคนมีคุณธรรมและจริยธรรมในตนเอง สูงขึ้น ซึ่งครูก็ให้การดูแลอย่างต่อเนื่องเมื่ออยู่ที่โรงเรียน ส่วนผู้ปกครองก็ให้ความร่วมมือ เป็นอย่างดีเมื่อนักเรียนกลับบ้าน หากได้รับความร่วมมืออย่างต่อเนื่องเช่นนี้ ช่วยกันดูแล และ คบหาทางระหว่างผู้ปกครองกับครูอย่างต่อเนื่อง โดยการขัดเกลาจิตใจเด็กให้เด็กได้มีแนวคิดและ ซึมซับในเรื่องของการเป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรมครบทั้ง 8 ด้าน จะทำให้นักเรียน ได้ตระหนักและนำไปปฏิบัติในการเป็นคนมีคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมในอนาคตต่อไป

4.3 การสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมโครงการ 5 กิจกรรม เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม 8 ด้าน พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจเป็นอย่างยิ่งที่เห็น บุตรหลานของตนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทิศทางที่ดี หลังจากได้รับการปฏิบัติกิจกรรมระยะ หนึ่ง สังเกตเห็นว่าบุตรหลาน เป็นคนมีวินัย มีความรับผิดชอบต่อ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเมตตากรุณา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักประหยัด มีความกตัญญูกตเวที และรู้จักรักและ เห็นความสำคัญของค่านิยมความเป็นไทย และยังเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการดำเนินกิจกรรม เด็กได้ประพฤติปฏิบัติตนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเห็นได้ชัดเจน ผู้ปกครองรู้สึกภาคภูมิใจในตัว บุตรหลานและรู้สึกยินดีกับการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ และเห็นว่ากิจกรรมที่ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ดำเนินงานมา เป็นสิ่งที่มีประโยชน์และมีคุณค่าสำหรับขัดเกลาจิตใจบุตรหลานเป็นอย่างดี ซึ่งผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียนดำเนินกิจกรรม โครงการเช่นนี้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการผลิต บุคลากรของโรงเรียนหรือเยาวชนของชาติที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีพฤติกรรมแสดงออกถึงการขาดความมีคุณธรรม และจริยธรรม โดยนักเรียนส่วนหนึ่งมีลักษณะการพูดไม่สุภาพ ไม่แสดงความเคารพเชื่อฟัง คำสอนของผู้ปกครอง ครู ผู้อาวุโส ไม่เคารพระเบียบ กติกาของโรงเรียน ไม่มีความอ่อนน้อม ถ่อมตน ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย มีความก้าวร้าว โกรธง่ายและแสดงกิริยาไม่ดีต่อ ผู้มีพระคุณ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นักเรียนได้รับอิทธิพลจากปัจจัยในตัวบุคคล และปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม ชุมชน ครอบครัว ที่นักเรียนอาศัยอยู่ ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดขึ้นของ ปัญหานักเรียนมากที่สุดคือ กระแสทุนนิยม วัตถุนิยม และการบริโภคนิยม ซึ่งนักเรียนจะต้อง ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุรัตยา สาคมิตร (2554 : 82-83) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองนาคำ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า นักเรียนจำนวนหนึ่งยังไม่ สามารถพัฒนาพฤติกรรมทางคุณธรรม จริยธรรม ให้บรรลุเป้าหมายได้ยังมีพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมบกพร่องอยู่ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความประหยัด และด้านความใฝ่รู้ใฝ่เรียน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ประชุมพิจารณา ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการพัฒนาเป็น 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมคุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมนิเทศติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียน และการประกวดคนดีศรี น.น.ค. เพื่อให้เกิดความ เหมาะสมกับสภาพการจัดกิจกรรม และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระอธิการประภาส นีภระโทก (2554 : 94-95) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนบ้านทับช้าง อำเภอ เมือง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า นักเรียนบางคนไม่เห็น ความสำคัญของกิจกรรมทำให้ไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรม และยังก่อการทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย ซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยได้นำเอาปัญหาที่ได้พบเห็นมาพัฒนาปรับปรุง โดยได้ร่วมประชุมกับผู้ร่วมงาน วิจัยบ่อยขึ้น ตลอดทั้งทำความเข้าใจกับนักเรียนที่ก่อปัญหาและได้พัฒนาดำเนินงานเสริมสร้าง คุณธรรมและจริยธรรมด้านไม่ทะเลาะวิวาทของนักเรียนโรงเรียนบ้านทับช้าง โดยพยายามชักจูง แนะนำนักเรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาทุกวันศุกร์และวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนา ทำให้นักเรียนเข้าใจปัญหาและเห็นความสำคัญของการมีวินัย ทำให้นักเรียน มีพัฒนาการด้านการมีวินัยดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนไม่มีปัญหาก่อการทะเลาะวิวาทกันอีกเลย

2. จากผลการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม ผู้วิจัยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล กลยุทธ์ที่ใช้ในการพัฒนาครั้งนี้โดยได้กำหนดกิจกรรมการพัฒนานี้ 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการเข้าค่ายอบรมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน 2) กิจกรรมการฟังเทศนาทุกวันศุกร์ 3) กิจกรรมพ่อครูแม่ครู 4) การอบรมหน้าเสาธง และ 5) การปฏิบัติกิจกรรม เพื่ออบรมบ่มนิสัย ปลูกฝังจิตสำนึกให้นักเรียนได้ตระหนักและปรับปรุงพฤติกรรมตนเองให้เป็นคนมีคุณธรรมและจริยธรรมในทิศทางเชิงบวก และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม 8 ด้าน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งส่งผลให้นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนหลังการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม เช่น 1) ด้านความมีวินัย นักเรียนรู้จักหยุดยืนตรงเมื่อได้ยินเสียงเพลงชาติ ไม่เอาขนมมารับประทานในระหว่างเรียน และเก็บอุปกรณ์ทำความสะอาดห้องเรียนอย่างเป็นระเบียบ เป็นต้น 2) ด้านความรับผิดชอบ นักเรียนกล้าขอมรับคำตักเตือนของครูมากขึ้น ทำความสะอาดห้องเรียนตามที่ได้รับมอบหมาย และส่งหนังสือคืนห้องสมุดทันทีที่กำหนดทุกครั้ง เป็นต้น 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต นักเรียนไม่แอบเข้าห้องน้ำครู กล้าบอกครูเมื่อไม่ได้ทำเวรตามหน้าที่ เมื่อครูสั่งให้อ่านในใจจะปฏิบัติตาม กล้าขอมรับผิดเมื่อไม่ได้ทำการบ้าน และไม่ถ่วงเวลาเรียนโดยขออนุญาตเข้าห้องน้ำบ่อยๆ เป็นต้น 4) ด้านความเมตตากรุณา นักเรียนรู้จักพาเพื่อนที่ไม่สบายไปห้องพยาบาล ปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบของโรงเรียน ไม่นำอาหารไปล่อสัตว์และแก๊งสัตว์ในบริเวณโรงเรียนหรือที่บ้าน รู้จักพูดให้กำลังใจผู้ที่ไม่สบาย และไม่เล่นรุนแรงกับเพื่อนที่อ่อนแอกว่า เป็นต้น 5) ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นักเรียนมีน้ำใจให้เพื่อนข้างห้องยืมไม้กวาดและไม้ถูพื้น ช่วยเพื่อนทำงานกลุ่มด้วยความเต็มใจ และเมื่อเห็นครูจัดห้องเรียนจะอาสาช่วยเหลือทุกครั้ง เป็นต้น 6) ด้านความประหยัด นักเรียนรู้จักปิดน้ำ-ไฟทุกครั้งที่ใช้ เก็บรักษาอุปกรณ์การเรียนอย่างดี จะซื้ออุปกรณ์การเรียนใหม่ๆ เมื่อเห็นว่ามีความจำเป็นจริงๆ รับประทานอาหารอย่างรู้คุณค่า เมื่อเห็นสิ่งผิดปกติที่ไม่ถูกต้องจะรีบแจ้งให้ครูหรือผู้ปกครองทราบทันที รู้จักเตือนเรื่องการใช้อุปกรณ์ไฟฟ้าอย่างประหยัด และดูแลรักษาเสื้อผ้าที่สวมใส่เป็นอย่างดี เป็นต้น 7) ด้านความกตัญญูกตเวที นักเรียนรู้จักกล่าวคำขอบคุณผู้ที่ให้การช่วยเหลือ ช่วยครูทำกิจกรรมหรือทำความสะอาดห้องเรียน และร่วมทำความสะอาดบริเวณโรงเรียนอยู่เสมอ เป็นต้น และ 8) ด้านค่านิยมความเป็นไทย นักเรียนชอบรับประทานอาหารไทยๆ มากขึ้น ชอบใช้ของที่ผลิตในเมืองไทยมากขึ้น เข้าร่วมงานประเพณีไทยที่โรงเรียนจัดอยู่เสมอ หยุดยืนตรงเมื่อครูเดินผ่าน อ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ และรู้จักก้มตัวเล็กน้อยเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่เสมอ เป็นต้น สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เวียงฟ้า ทาหยัง (2555 :

84-85) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนบ้านฟากพอง อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโดยใช้กลยุทธ์ การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมเข้าค่ายอบรม จริยธรรมนักเรียน กิจกรรมการฟังเทศนาทุกวันศุกร์ กิจกรรมการอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมพ่อครูแม่ครู กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทายกัน และการกำกับติดตามและประเมินผลทำให้ได้ข้อค้นพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ไปในทิศทางที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิวัติชัย ศรีอยนาค (2555 : 91-92) ได้วิจัยการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนบ้านแต่ใหม่ อำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า กลยุทธ์ประชุมระดมความคิด กำหนด 3 กิจกรรม ในการพัฒนา ได้แก่ กิจกรรมโรงเรียนสวยด้วยมือเรา กิจกรรมการออมทรัพย์ และกิจกรรมห้องน้ำสะอาด ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักถึงคุณธรรม 3 ด้าน ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด และความเสียสละ เพิ่มมากขึ้น โดยนักเรียน ครู ผู้ปกครอง มีความเห็นต่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนหลังดำเนินการอยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 ควรนำตัวแบบหรือแม่แบบที่ดีหลายๆ ด้านในโรงเรียนอื่นๆ และโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม เช่น นักเรียนตัวอย่าง เด็กดีประจำปี หรือครูดีเด่น ทำให้นักเรียนได้สังเกตจดจำและนำไปปฏิบัติเป็นแบบอย่าง และทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมในคุณธรรมและจริยธรรมในด้านอื่นๆ ที่ดีขึ้นด้วย

1.2 นักเรียนกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง บุคลากรทางการศึกษาภายในและภายนอก นักเรียนในโรงเรียน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น กำหนดกิจกรรมต่างๆ ที่ได้เข้าร่วม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้นักเรียนจะได้แสดงออกทางด้านจิตสำนึกที่ดีด้วยตัวของนักเรียนเอง

1.3 ควรมีการกำกับติดตามการดำเนินงานการนำกลยุทธ์หรือจัดกิจกรรมดำเนินงาน เพื่อพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอในวิถีปฏิบัติและปฏิบัติได้ครบทุกคน ซึ่งจะทำการดำเนินการพัฒนางานเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนได้ผลดียิ่งขึ้น

1.4 การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนต้องอาศัยระยะเวลาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ผู้บริหารและครูจะต้องเอาใจใส่และความร่วมมือเป็นอย่างดี เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาพฤติกรรมความเป็นคนมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ได้อย่างถาวร

1.5 จากการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ทำให้พบว่าการประเมินผลงานเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน โดยจัดเป็นข้อมูลสารสนเทศ ทำให้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพ

1.6 ควรมีการวางแผนการดำเนินงาน โครงการล่วงหน้าอย่างต่อเนื่อง และจัดกิจกรรมให้มีความน่าสนใจ การจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของโรงเรียน โดยมีครูประจำชั้นอย่างใกล้ชิด ทำให้การดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมายในหลายๆ กิจกรรม รวมทั้งงานอื่นๆ ในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน โดยการนำรูปแบบการพัฒนามาขยายผล

2.2 การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน ควรมีการทดลองใช้กลยุทธ์อื่นๆ เพื่อที่จะช่วยให้การพัฒนามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียน เพื่อปรับกระบวนการและวิธีการในการพัฒนาให้เหมาะสมกับนักเรียนมากขึ้น